

We consider that there growing the level of carrying out measures in the international arena on the direction of prevention of expansion of geography of narcotics crimes considering the source of global danger and here strengthening the cooperation of Azerbaijan in these processes with UNO.

However, our state must be joint to the new projects on the fight against narcotics crimes taking into account the problem gradually will be globalizing, should be achieved to effective joint cooperation with the world's countries and our population will not be meeting public troubles in the future.

Reference

1. Aliyev I.H. «We will decisively struggle against the narcotics» // «Azad Azerbaijan» newspaper. – Baku, December 3, 2003.
2. Aliyev I.H. There should be carry out the monitoring in the territories out of supervision occupied by Armenia. «Azerbaijan» newspaper. – Baku, December 05, 2003.
3. Hasanov A. The materials of fifth Baku meeting of the member states of «The comprehension memorandum about regional cooperation on controlling the drug» «Respublika» newspaper. – Baku, December, 2003.
4. Hasanov E.H. Narcotism: inclinations and their solution measures. – Baku: Azernəshr, 1999. – 244 p.
5. Hasanov E.H. The crimes about the narcotics. – Baku: Azernəshr, 2000. – 128 p.
6. «Legislative state and law». Plenum orders of Supreme Court. – 1998. – №1. – 80 p.
7. The Degree of the President of Azerbaijan on August 26, 1996, «On the measures against of drug addiction and illegal circulating of narcotics». «Azerbaijan» newspaper. – Baku, August 27, 1996.
8. Narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors (the collection of documents). – Baku: Law literature, 2003. – 244 p.
9. About the illegal circulating of narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors // «Qanun» journal. – Baku, 1998. – №11–12.
10. The degree of the Republic of Azerbaijan on 18 June, 1999, «About the fight against the illegal circulating of narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors». The «Azerbaijan» newspaper. – Baku, 19 June, 1999.
11. The Degree of the Republic of Azerbaijan about the changes and additions to some legislative acts of the Republic of Azerbaijan connected with the application of law of the Republic of Azerbaijan «About the fight against the illegal circulating of narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors».
12. The project on creation of Regional Informational Centre of the Central Asia in Vienna. «Azerbaijan» newspaper, December 05, 2003.
13. Росипашвили В.В. «Уголовно–правовая борьба с незаконным изготовлением распространением наркотических веществ в Азербайджанской ССР». – Бакү, 1968. – 329 с.

Reference

1. Aliyev I.H. «We will decisively struggle against the narcotics» // «Azad Azerbaijan» newspaper. – Baku, December 3, 2003.
2. Aliyev I.H. There should be carry out the monitoring in the territories out of supervision occupied by Armenia. «Azerbaijan» newspaper. – Baku, December 05, 2003.
3. Hasanov A. The materials of fifth Baku meeting of the member states of «The comprehension memorandum about regional cooperation on controlling the drug» «Respublika» newspaper. – Baku, December, 2003.
4. Hasanov E.H. Narcotism: inclinations and their solution measures. – Baku: Azernəshr, 1999. – 244 p.
5. Hasanov E.H. The crimes about the narcotics. – Baku: Azernəshr, 2000. – 128 p.
6. «Legislative state and law». Plenum orders of Supreme Court. – 1998. – №1. – 80 p.
7. The Degree of the President of Azerbaijan on August 26, 1996, «On the measures against of drug addiction and illegal circulating of narcotics». «Azerbaijan» newspaper. – Baku, August 27, 1996.
8. Narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors (the collection of documents). – Baku: Law literature, 2003. – 244 p.
9. About the illegal circulating of narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors // «Qanun» journal. – Baku, 1998. – №11–12.
10. The degree of the Republic of Azerbaijan on 18 June, 1999, «About the fight against the illegal circulating of narcotic drugs,

psychotropic drugs and precursors». The «Azerbaijan» newspaper. – Baku, 19 June, 1999.

11. The Degree of the Republic of Azerbaijan about the changes and additions to some legislative acts of the Republic of Azerbaijan connected with the application of law of the Republic of Azerbaijan «About the fight against the illegal circulating of narcotic drugs, psychotropic drugs and precursors».

12. The project on creation of Regional Informational Centre of the Central Asia in Vienna. «Azerbaijan» newspaper, December 05, 2003.

13. Росипашвили В.В. «Уголовно–правовая борьба с незаконным изготовлением распространением наркотических веществ в Азербайджанской ССР». – Бакү, 1968. – 329 с.

* * *

УДК 327.39

Морозов Р.М., кандидат исторических наук, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Донецкий национальный университет (Украина, Донецк), rusl.morozow@yandex.ru

Євразійський інтеграційний проект і республіка Білорусь

Розглядається специфіка інтеграційного руху Білорусі в сучасних умовах. Аналізуються перспективи участі республіки в Митному союзі, в єдиному економічному просторі Росії, Білорусі та Казахстану. Подано оцінку політичним особливостям інтеграційної взаємодії і можливих сценаріїв розвитку такого роду процесів на пострадянському просторі.

Ключові слова: інтеграція, Білорусь, зовнішня політика, єдиний економічний простір.

Morozov R.N., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of International Relations and Foreign Policy, National University of Donetsk (Ukraine, Donetsk), rusl.morozow@yandex.ru

The Eurasian integration project and the republic of Belarus

The article discusses the specifics of the integration movement in Belarus at present. This article analyzes the prospects for participation in the Customs Union of the Republic, in the common economic space of Russia, Belarus and Kazakhstan. It provides an assessment of the political features of the integration and interaction of possible future of such processes on the post-Soviet space.

Keywords: integration, Belarus, foreign policy, common economic space.

Morozov R.N., кандидат исторических наук, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Донецкий национальный университет (Украина, Донецк), rusl.morozow@yandex.ru

Євразійський інтеграційний проект і республіка Білорусь

Рассматривается специфика интеграционного движения Беларуси в современных условиях. Анализируются перспективы участия республики в Таможенном союзе, в едином экономическом пространстве России, Беларуси и Казахстана. Дана оценка политическим особенностям интеграционного взаимодействия и возможных сценариев развития такого рода процессов на бывшем постсоветском пространстве.

Ключевые слова: интеграция, Беларусь, внешняя политика, единое экономическое пространство.

Міждержавна взаємодія на пострадянському просторі на ґрунті різноформатного та різнорівневого співробітництва є головним пріоритетом сучасної зовнішньої політики Білорусі. Зовнішньополітична доктрина сучасної Білорусі красномовно свідчить, що розпад СРСР виявився колосальною геополітичною та стратегічною катастрофою, в результаті якої було розчленовано не тільки державу, але й єдиний цивілізаційний простір. При розпаді СРСР стався концептуальний збій: двополярна система повинна була змінитися на багатополярну, тобто на симетричний відхід двох наддержав та їхніх блоків з Європи та з Азії. Але цього не сталося. У цьому випадку євразійський вектор для республіки є найбільш оптимальним, враховуючи специфічні взаємини із Заходом.

Інтеграційні процеси для Білорусі набувають особливого значення. З одного боку, для білорусів євразійська інтеграція – не абстрактне поняття. Вона переслідує цілком ясні й конкретні цілі підвищення ефективності економічного розвитку кожної країни учасниці, збільшення добробуту та поліпшення якості життя її громадян. З іншого боку, життя далеко від ідеалу, і ніхто коштовних подарунків «задурно» робити в сучасному світі не стане,

навіть незважаючи на спільність історії та близькість культур. Століття загального прагматизму диктує свої закони. Не є секретом, що з моменту розпаду Радянського Союзу і впродовж понад двадцяти років на пострадянському просторі домінували відцентрові тенденції. Утворення СНД більшою мірою сприяло збереженню можливості діалогу між новими незалежними державами, а також дозволило зберегти й розвивати контакти як на найвищому рівні, так і на рівні органів виконавчої влади країн-учасниць.

Про актуальність проблеми свідчить низка публікацій, що з'явилися останнім часом, а також численні обговорення, науково-теоретичні семінари, конференції, круглі столи, організовані на державному рівні [1].

Важливим етапом пострадянського інтеграційного процесу стало підписання 10 жовтня 2000 року в Астані Договору про заснування ЄврАзЕС. Договір набув чинності 30 травня 2001 р. після його ратифікації всіма членами: Білоруссю, Казахстаном, Киргизією, Росією і Таджикистаном. Ще за рік статус спостерігачів при ЄврАзЕС отримали Україна, Молдова і – з 2003 р. – Вірменія [2]. Уже з 1 липня 2011 року транспортний, митний, ветеринарний, карантинний, санітарний та фітосанітарний державний контроль перенесено з російсько-білоруського та російсько-казахстанського кордонів на зовнішній кордон Митного союзу.

Чи привело це до появи єдиного економічного простору, сказати наразі важко, але структуризація спільного ринку, що вимагає узгодженої макроекономічної політики, правил конкуренції, системи технічного регулювання, транспорту, тарифів природних монополій набирає обертів. Бонуси Білорусі від членства в Митному союзі з Росією та Казахстаном, так само, як і в інших проєктах в рамках ЄврАзЕС та ЄЄП, важко применшити. Насамперед, це пільги й субсидії. Згідно з даними Інституту економіки Національної академії наук Білорусі протягом минулого 2012 року Білорусь тільки за рахунок пільгових цін на російські енергоносії заощадила близько 10 млрд. доларів. Таким чином сума енергосубсидій склала близько 16 відсотків від усього білоруського ВВП за 2012 рік [3]. Друге – це зростання товарообігу. Зняття митних бар'єрів розвиває торговельні відносини, знімає низку дуже істотних перешкод на шляху економічних і фінансових зв'язків. Як відомо, 6 липня 2010 року Митний кодекс набув чинності на території Росії, Білорусі та Казахстану. Відтак, станом на кінець 2010 року експорт Казахстану до Росії зріс на 38%, до Білорусі – у 2,5 рази, експорт Росії в бік Казахстану – на 25%, товарообіг між Білоруссю та Росією виріс приблизно на 50% [4]. Фінансова підтримка з боку Росії дозволяє Мінську підтримувати певну стабільність у національній економіці. У республіці став можливим збалансований бюджет і пенсійний фонд, тривають і надалі збільшуються соціальні виплати. За рахунок «східних» кредитів виплачуються раніше взяті кредити МВФ, і відбувається погашення зобов'язань за випущеними Білоруссю євробондами. Не можна забувати й про зовнішньополітичну підтримку своїх партнерів по Євразійському союзу. В умовах загострення конкуренції на світових ринках цілком нормально, що колишні союзні республіки об'єднуються, створюючи один одному сприятливі умови для здійснення не тільки економічної, а й зовнішньополітичної діяльності.

До негативних аспектів інтеграції Білорусі можна віднести ризик закріплення технологічної відсталості промисловості в країнах Митного союзу. Орієнтуючись переважно на спільний ринок, ці країни можуть відстати від загальносвітових тенденцій. Дешеві нафта та газ, одержувані Білоруссю з Росії, можуть істотно сповільнити диверсифікацію національної економіки, що матиме негативні наслідки в довгостроковій перспективі. Власне, Білорусь серйозно ризикує сісти на горезвісну «енергетичну голку», потрапивши в цілковиту залежність від Росії. Поглиблення інтеграції в межах євразійського проєкту означатиме для Білорусії необхідність спільних дій та заяв на міжнародній арені, збільшення числа наддержавних структур і навіть

можливе розширення російської військової присутності на території РБ. Не виключена також приватизація російськими та казахськими партнерами найбільш перспективних об'єктів держвласності. У такій ситуації Білорусі слід виявити геополітичну мудрість і витримку.

Курс на зближення ринків товарів, праці й капіталу не закріплює автоматично тільки російську перевагу. У контексті розвитку правової бази інтеграційного зближення Росії доцільно прагнути до поглиблення взаємодії зі своїми партнерами в галузях, що роблять внесок у формування спільного експортного потенціалу ТЗ і одночасно є стратегічними для експортного потенціалу Білорусії, Казахстану та Киргизії, що приєдналася до них з жовтня 2011 р. У широкій міжнародній торгівлі для Білорусі такими галузями є мінеральні добрива, мінеральне паливо, нафта та продукти їхньої переробки, деревина, готові м'ясні продукти, інструменти, засоби наземного транспорту. Як показує світовий досвід, економічна рентабельність інтеграційних проєктів залежить не тільки від безпосередніх придбань, але не меншою мірою – від можливостей раціонально організувати багатостороннє середовище співробітництва, забезпечення сталого лідерства. Економіка Білорусі на теперішньому етапі потребує радикальних реформ менеджменту. Системна криза, дві девальвації національної валюти та гіперінфляція, а також пізня відмова від емісійної підтримки реального сектора й хронічний дефіцит зовнішнього рахунку поточних операцій створюють вельми слабкі передумови для добробуту країни в 2014 р. Очікуються жорсткі структурні реформи й перебудова економіки.

Подолати кілька стадій інтеграційного процесу три нинішніх учасники мають намір за кілька років, тоді, як Європейському союзу, що лишається прикладом найбільш передової стадії інтеграції, на це були потрібні десятиліття. Важливе значення має й особистісний чинник, тобто взаємини глав держав. У певний момент Мінськ – під впливом обставин – виробив своєрідну тактику взаємодії з політичними силами в Росії, вважаючи за краще підтримувати вірні за формою, але іноди абсолютно недієздатні щодо результатів політичні групи. Це призвело до різкого загострення білорусько-російських зв'язків у зв'язку зі стихійним переходом Росії до протекціонізму в умовах вкрай великих економічних втрат від світової економічної кризи в 2008–2009 рр. Ситуація з молоком – це лише епізод. До того такі ж складнощі виникали у Білорусі з реалізацією вантажних автомобілів і сільськогосподарської техніки. У такій ситуації Європейський Союз і країни Східного партнерства ЄС стають щодалі привабливішими для РБ.

Можливостей щодо входу на ринок як Євразійського, так и Європейського економічного простору у Білорусі багато: країни-сусіди, традиційний експорт продукції хімічної промисловості до розвинених країн ЄС, Східне партнерство ЄС, нові великі інфраструктурні проєкти регіонального значення в рамках Митного союзу.

Для невеликої країни цього достатньо. Усе це змушує Росію переглядати свою зовнішню політику щодо Білорусі. Росія явно стурбована, що слідом за Україною Білорусь теж може бути включена в орбіту впливу ЄС через механізми «Східного партнерства». Зараз такий проєкт дуже активно просувають Польща й Литва. Серед багатьох як російських, так і білоруських опозиційних політологів зараз досить популярною є теза про те, що лише постать Олександра Лукашенка утримує Білорусь від прискореного дрейфу в бік ЄС. Це твердження одночасно й вірне, і хибне. Справді, для громадської думки на Заході Олександр Лукашенко залишається «останнім диктатором Європи» (хоча заради справедливості треба відзначити, що це визначення вживається дедалі рідше). Однак Брюссель не раз демонстрував дива політичної гнучкості, тобто коли питання стосується не тільки послаблення ролі Росії на пострадянському просторі, а й простого розширення ринків збуту для європейської продукції, деякі нюанси правління Лукашенка можна й проігнорувати.

Менше з тим, в Єврокомісії існують вкрай впливові сили, які вважають, що з нинішнім білоруським президентом можна вести переговори. До того ж, Кремль має перед собою яскравий приклад того, як еволюціонував від «проросійського політика» до «переконаного прихильника євроінтеграції» президент України. Ймовірність того, що подібний сценарій зміни курсу обере й Олександр Лукашенко, не може не турбувати російську владу, адже він призведе до явної втрати всіх інтеграційних досягнень – а вони, незважаючи на всі труднощі, такі є. Однак, правда і в тому, що переваги від членства Мінська в МС більшість білоруських громадян можуть відчутися в своєму звичайному житті. Не буде перебільшенням сказати, що Мінськ став головним бенефіціаром від діяльності Митного союзу. Саме різке збільшення білоруського експорту до Росії допомогло Лукашенкові та його команді достатньо швидко подолати наслідки вкрай болісної фінансово-економічної кризи 2011 року. Іншим важливим моментом є те, що для пересічного білоруса, часте незадоволеного своїм рівнем доходу, вкрай важливою є можливість вільної трудової міграції до Росії. Варто також враховувати, що трудова міграція з Білорусі не викликає роздратування в російському суспільстві, а, навпаки, сприймається вельми прихильно. У цьому зв'язку об'єднання Росії та Білорусі, а також інших країн Євразійського Союзу має бути прозорим, осмисленим і відкритим, а не стихійним і напівпідпільним. Треба знайти для інтеграції виважені слова й чіткі терміни, вивірені формули та переконливі символи. Інтеграція мусить бути привабливою, бажаною, аргументованою, духовно виправданою й економічно спокусливою.

Список використаних джерел

1. Евразийская интеграция в XXI веке / Ред. группа: А.А. Климов, В.Н. Лексин, А.Н. Швецов. – М.: ЛЕНАНД, 2012.; Евразийская интеграция: экономика, право, политика. Международный научно-аналитический журнал, 2013; Актуальные вопросы международных отношений и внешней политики Беларуси: материалы научных семинаров январь – декабрь 2002 г. – Минск, 2003.
2. Евразийское экономическое сообщество. История [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.evrases.com/>.
3. Итоги социально-экономического развития Республики Беларусь за 2012 год и задачи на 2013 год. Информационно-аналитическая записка. ГНУ «Институт экономики НАН Беларуси», 2013.
4. Евразийская интеграция Беларуси: плюсы и минусы глазами экспертов – DW. [Электронный ресурс]. – 2013. Режим доступа: <http://www.profi-forex.org/>. Дата доступа 29.05.2013.
5. Адысов И. Самый верный союзник. Может ли Россия потерять Белоруссию [Электронный ресурс]. – 2013. Режим доступа: <http://lenta.ru/>. Дата доступа 1.10.2013.
6. Данилов А.Н. Процессы социальной трансформации постсоветских обществ: опыт России, Беларуси, Казахстана / А.Н. Данилов, О.В. Нечипоренко // Социология. – 2008. – №1.
7. Данилов А.Н. Системная трансформация постсоветского мира и интеграционные устремления новых независимых государств / А.Н. Данилов // Вес. Беларус. дзярж. ун-та. Сер. 3, Гісторыя. Філасофія. Псіхалогія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Права. – 2009. – №1.
8. Романова Т.А. Три урока европейской интеграции / Евразийская интеграция: экономика, право, политика. – 2013. – №13. – С.248–256.
9. Чернявский С.И. О перспективах развития Единого экономического пространства России, Беларуси и Казахстана / Евразийская интеграция в XXI веке / Ред. группа: А.А. Климов, В.Н. Лексин, А.Н. Швецов. – М.: ЛЕНАНД, 2012. – С.155–168.

References

1. Evrazijskaja integracija v XXI veke / Red. grupa: A.A. Klimov, V.N. Leksin, A.N. Shvecov. – M.: LENAND, 2012.; Evrazijskaja integracija: jekonomika, pravo, politika. Mezhdunarodnyj nauchno-analiticheskij zhurnal, 2013; Aktual'nye voprosy mezhdunarodnyh

otnoshenij i vneshnej politiki Belarusi: materialy nauchnyh seminarov janvar' – dekabr' 2002 g. – Minsk, 2003.

2. Evrazijskoe jekonomicheskoe soobshhestvo. Istoriya [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.evrases.com/>.

3. Itogi social'no-jekonomicheskogo razvitija Respubliki Belarus' za 2012 god i zadachi na 2013 god. Informacionno-analiticheskaja zapiska. GNU «Institut jekonomiki NAN Belarusi», 2013.

4. Evrazijskaja integracija Belarusi: pljusy i minusy glazami jekspertov – DW. [Jelektronnyj resurs]. – 2013. Rezhim dostupa: <http://www.profi-forex.org/>. Data dostupa 29.05.2013.

5. Adjasov I. Samyj vernyj sojuznik. Mozhet li Rossija poterjat' Belorussiju [Jelektronnyj resurs]. – 2013. Rezhim dostupa: <http://lenta.ru/>. Data dostupa 1.10.2013.

6. Danilov A.N. Processy social'noj transformacii postsovetских obshhestv: opyt Rossii, Belarusi, Kazahstana / A.N. Danilov, O.V. Nepochiporenko // Sociologija. – 2008. – №1.

7. Danilov, A.N. Sistemnaja transformacija postsovetского mira i integracionnye ustremlenija novyh nezavisimyh gosudarstv / A.N. Danilov // Ves. Belarus. dzjarzh. un-ta. Ser. 3, Gistoryja. Filasofija. Psihologija. Palitalogija. Sacyjalogija. Jekonomika. Prava. – 2009. – №1.

8. Romanova T.A. Tri uroka evropejskoj integracii / Evrazijskaja integracija: jekonomika, pravo, politika. – 2013. – №13. – S.248–256.

9. Chernjavskij S.I. O perspektivah razvitija Edinogo jekonomicheskogo prostranstva Rossii, Belarusi i Kazahstana. / Evrazijskaja integracija v HHI veke / Red. grupa: A.A. Klimov, V.N. Leksin, A.N. Shvecov. – M.: LENAND, 2012. – S.155–168.

* * *